

DOI: 10.31866/2616-745X.10.2022.269480

УДК 355.01-025.26(470:477)"2014/2022"

ПОЛІТИКО-СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2014–2022 РР.

Шевель Інна Петрівна^{1а}, Лікарчук Дар'я Сергіївна^{2а}

¹Кандидатка соціологічних наук, доцентка,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6387-2506>,
e-mail: shevelinna@ukr.net,

²Кандидатка політичних наук,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1603-7601>,
e-mail: likarchukd@gmail.com,

^аКиївський національний університет культури і мистецтв,
вул. Є. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133

Надіслано:

20.11.2022

Рецензовано:

27.11.2022

Прийнято:

30.11.2022

Для цитування:

Шевель І. П. & Лікарчук Д. С. (2022). Політико-соціальні аспекти російсько-української війни 2014–2022 рр. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, (10), 86–99. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.10.2022.269480>.

У статті розкрито поняття «війна» з боку порівняння різних визначень. Військове протистояння між державами характеризується тим, що одна із країн не розуміє і не усвідомлює свої позиції і факт війни. У статті аналізуються ключові складові війни нового виду, тобто поняття «гібридна війна». Вивчаються характерні особливості такої війни, де потужно використовуються інформаційна зброя, терористичні прийоми та засоби, незважаючи на міжнародне, військове права та етику, застосовуються психологічні тиски, пропагандистські дії. Військові конфлікти на сьогодні становлять велику загрозу як національній, так і міжнародній безпеці. У XXI столітті глобальна ситуація, яка склалася стосовно війн і безпеки, дуже змінилася, створилася нова модель світового порядку, де старі загрози минули, а нові стали небезпечнішими. Мета статті полягає у вивченні аналізу проблематики війни і ставлення населення України до російського вторгнення на його територію.

© Шевель І. П., 2022

© Лікарчук Д. С., 2022

ШЕВЕЛЬ ІННА ПЕТРІВНА, ЛІКАРЧУК ДАР'Я СЕРГІЙВНА
ПОЛІТИКО-СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2014–2022 РР.

До методології застосовуємо історичні процедури вивчення характеру війни, політико-аналітичні напрямки розгляду цього поняття та соціоемпіричних даних результатів аналізу досліджень. Наукова новизна полягає у простеженні подій сьогодення, реалій військового конфлікту в Україні і світових ризиків на міжнародному поприщі, відмінностей методів ведення війни з порушенням усіх норм міжнародного права, ігноруванням міжнародних угод, конвенцій, договорів, які укладені для збереження миру та свободи народів різних країн. Висновок важливий тим, що справедливість війни ґрунтується за окремими принципами та цілим набором критеріїв, які не дозволяють країнам використовувати збройну силу за їх бажанням, обмежують їх можливості різними міжнародними угодами у прийнятті, збереженні миру і свобод людзей. Історія військових зіткнень показує, що гібридна війна – це не нове явище з використанням нелінійних тактик збройних формувань. Гібридні війни мають велику перевагу над традиційними. Отже, під час такого виду війни під загрозою всі сфери суспільного життя, економіка, політика, культура, освіта, медицина, ідентичність, національність, демократія, свобода, незалежність, цілісність України. Як бачимо, для української державності існує реальна загроза з боку РФ, відбуваються постійні акти насильства, звичним стає використання дронів, масовані обстріли по всій Україні із застосуванням терористичних прийомів.

Ключові слова: війна; конфлікт; гібридна війна; російська агресія; військовий конфлікт; інформаційна війна; мережева війна.

Вступ

Тема війни у світі актуальна для всіх, це найнебезпечніший і масштабний соціально-політичний конфлікт, який має перспективу розвитку рівня глобальної катастрофи, що постає як «третя світова війна», «ядерна війна», «війна із застосуванням засобів масового знищення». Категорія війни та проблема миру розглядалися у філософських, релігійних, наукових уявленнях та вченнях протягом усієї історії людства. Шляхи застосування сили, насильства, зброї, війська, битв зустрічаємо в найперших біблійних історіях, розвідках Конфуція та Лао-цзи, античних істориків і філософів.

Платон визначив війну як «частину політичного мистецтва»: війна виступає метою і однією з основ становлення рабовласницької державності, політичним законом її розвитку. Арістотель звертає увагу на основні сторони змісту війни:

- 1) мети переслідування збройного насильства;
- 2) безпосередньо озброєну боротьбу.

Першим питанням у рамках технологічного підходу конфліктології до вивчення війни є те, яка її базова ідея та соціально-політичне розуміння.

Війна – явище універсальне і багатопланове, це одночасно і політична, і соціальна, і економічна, і культурна, і психологічна подія, оскільки вона торкається усіх сфер життєдіяльності суспільства, підпорядковуючи все соціальне, найчастіше й особисте життя своїй логіці. Війна має всепроникний характер і панує над іншими процесами під час своєї актуалізації. Все, що пов'язане із причинами, цілями, мотивами війни, перебігом воєнних дій, способами вирішення військових завдань, з одного боку, обумовлено змінами самої соціальної дійсності, з іншого – детермінує її зміни.

Другим питанням є визначення війни як предмета вивчення політичної конфліктології. К. фон Клаузевіц зазначає, що «війна є продовженням політики, але іншими засобами». Слідом за ним більшість сучасних політичних конфліктологів вважають, що війну варто розглядати в контексті дослідження соціально-політичного конфлікту.

З військово-політичного погляду, війна – вища форма вирішення корінних суперечностей між державами, їх коаліціями, політичними силами і соціальними групами населення однієї держави шляхом застосування інтенсивного збройного насильства, що супроводжується іншими видами протистояння (політичного, економічного, технологічного, інформаційного, психологічного, спеціальних радикальних політичних цілей).

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Соціально-політичні аспекти міжнародних конфліктів розглядають зарубіжні вчені, такі як М. Айшервуд, Френк Г. Хоффман; в українській науці окремим аспектам цієї проблематики присвячені праці таких науковців, як Є. Магда, Л. Савін, В. Власюк, І. Тодоров, Г. Динис, І. Руценко. Їх розвідки присвячені військовій тематиці як у теоретичному, так і у практичному вимірі. Характер війни трансформується, і змінюється сама сутність війни, але природа її залишається незмінною. Поняття «традиційна війна» відійшло у минуле, саме поняття «гібридна війна», яке поєднує багато аспектів ведення війни, застосовує нові фрейми конфліктів інформаційної епохи.

Формулювання цілей статті

Дослідити витоки російсько-української війни і показати їх у соціальному та політологічному аспектах.

Виклад основного матеріалу дослідження

Розвиток військово-політичної обстановки у світі багато в чому визначається активністю та напруженістю міждержавного протистояння.

ШЕВЕЛЬ ІННА ПЕТРІВНА, ЛІКАРЧУК ДАР'Я СЕРГІЙВНА
ПОЛІТИКО-СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2014–2022 РР.

Протиборство окремих країн та їх коаліцій у XXI столітті відбувається в умовах докорінних змін у системі міжнародної безпеки, пов'язаних із перерозподілом впливу та посиленням конкуренції серед різних геополітичних центрів.

Характерна особливість сучасного протистояння між державами – відсутність єдиного розуміння процедур переходу у стан війни та ознак початку воєнного конфлікту. Насправді це виявляється у застосуванні військової сили без формального оголошення початку війни, невизначеному складі учасників та появі нових акторів військових дій (Mearsheimer, 1993, р. 51). Водночас тут зберігається ймовірність виникнення військових конфліктів у класичному вигляді з типовою структурою та етапами розвитку.

З 1945 року Статутом ООН забороняється вдаватися до сили у відносинах між державами, за винятком випадків самооборони при нападі. Кожна сторона будь-якого конфлікту максимально намагається уявити себе у юридичному аспекті, у ролі агресора, у ролі жертви, яку змусили використовувати декларації про самооборону (Reichberg, 2007, р. 7). З цією метою, як правило, з обох сторін ведеться так звана правова війна, основне завдання якої в тому, щоб створити віртуальну реальність і уникнути відповідальності за міжнародні злочини.

Класифікуючи збройний конфлікт на території України, слід враховувати специфіку зовнішніх та внутрішніх проблем, що його спричинили. Перебуваючи у геополітичному вимірі на складному стику багатополярного сучасного політичного процесу, Україна поступово повертається до системи демократичних цінностей, втрачених за багато років тоталітаризму та колоніального минулого. Її колишня метрополія, росія, продовжує розглядати просування української держави у бік Заходу як загрозу своїм національним інтересам.

Причини нинішньої війни на території України не мають прямих аналогів у сучасному світі. Це обумовлено тим, що, на відміну від ситуації в Сирії, Сомалі, Нігерії та Афганістані, де домінує релігійний аспект, або в Нагірному Карабаху, секторі Газа, республіках колишньої Югославії, які нагромадили значні проблеми на етнічному ґрунті, воєнні дії в Україні більшою мірою стали продуктом політичних інсинуацій.

Як наслідок, за методами ведення війна на території України різко відрізняється від традиційно класичних воєн, тут також присутня «гібридна війна», яка має дві складові. Перша – збройна боротьба, друга – гуманітарна агресія. Якщо з першою складовою все абсолютно зрозуміло, то друга включає боротьбу у мовно-культурній, інформаційній та конфесійній сферах, а також за національну пам'ять. Варто зазначити, що у міжнародному праві

немає визначення поняття «гібридна агресія». Відповідно, не передбачено санкцій за таку.

Актуальний і не повною мірою вивчений напрямок наукових досліджень полягає у формуванні єдиної системи критеріїв визначення меж війни в Україні 2014–2022 рр., її основних етапів та характерних особливостей, а пріоритетним завданням гарантії безпеки держави є виділення ознак виникнення військових загроз (підготовки до розв'язання військової агресії) в інтересах прогнозування розвитку військово-політичної обстановки у світі.

Також зазначимо, що у Військовій доктрині російської федерації достовірність оцінки стану та перспектив розвитку міждержавних відносин у військово-політичній сфері розглядається як одне із пріоритетних завдань керівництва держави щодо стримування та запобігання військовим конфліктам.

Будучи невід'ємною складовою міжнародних відносин, міждержавне протиборство представляє конфронтацію між країнами та їх коаліціями за участю недержавних акторів, що ведеться з використанням військових та невійськових (непрямих, нетрадиційних, асиметричних) форм та способів боротьби. Основні цілі полягають у примушенні протилежної сторони до виконання певних вимог, запобігання агресії, що готується, зміні політичного режиму та державного устрою, руйнуванні системи управління та зміні території (Лікарчук та ін., 2021, с. 39).

Знову ж таки, як ми вже зазначали, на окремий розгляд заслуговує поняття «гібридна війна», що широко використовується в сучасній військовій і політологічній науковій літературі. Введене офіцерами Корпусу морської піхоти ЗС США Ф. Хоффманом і Дж. М. Меттісом на початку XXI століття визначення включає ведення військових дій традиційними збройними силами та регулярними формуваннями, комбінованим застосуванням партизанських, диверсійно-терористичних методів збройної боротьби (Crawford, 2007, p. 119).

Опубліковані у вітчизняній та зарубіжній літературі результати досліджень сучасних військових конфліктів дозволили розширити вихідне визначення. За своїм змістовим змістом, термін «гібридна війна» є узагальнюючим і охоплює весь комплекс військових і невійськових форм та способів міждержавного протистояння узгоджених за місцем і часом у рамках єдиного задуму (Mishchenko et al., 2022, p. 3).

Також важливим моментом є те, що як цілісний набір критеріїв, які різко обмежують можливості держав використовувати збройну силу, виступає теорія справедливої війни, і вона включає два види принципів. Один визначає допустимість початку воєнних дій (*jus ad bellum*), інший встановлює прийнятні з морального погляду способи їх ведення (*jus in bello*) (Smith, 2007, p. 141).

Суверенна національна держава може обґрунтовано вступити у війну тільки в тому випадку, якщо:

- 1) рішення про це приймається легітимною владою;
- 2) збройна сила використовується задля захисту правої справи;
- 3) її застосування визначається добрими намірами;
- 4) військовий спосіб вирішення конфлікту виявляється у цій ситуації крайнім засобом (Reichberg, 2007, p. 21).

Події сьогодення, так як і події, починаючи від 2014 р., які рф хотіла впровадити в Україні, не були реалізовані. Відкритий військовий напад росії на Україну проводився за спеціальним їхнім сценарієм. Проте деякі елементи сценаріїв за цей період відображають незначну частину механізму для розгортання конфлікту. Причини війни показали безцеремонне загарбання українських територій, порушення кордонів, прагнення до домінування в світі. Все це призвело до того, що населення України прагне до збереження єдності держави, зростання громадянської свідомості, і це стало наслідком різкого загострення стосунків не тільки між рф і Україною, а і між рф та Заходом. За сценарієм, росія застосувала різні види збройних конфліктів, як традиційні, так і нетрадиційні, до яких входить інформаційна, енергетична, гуманітарна, продовольча війна, вона скрізь програє і наносить величезні матеріальні збитки, несе людські втрати, особливо у своїй «другій армії світу». Їх війна є найжорстокішим та безкомпромісним напрямком руйнувань та хаосу.

Такий сценарій свого часу вдало розписав С. Гантінгтон, який вважав, що в цивілізаційному підході занадто ідеалізований аналіз, в якому важко зробити прогноз, коли створюється ситуація хаосу (Шайгородський, 2009).

Проте більш прогностичний підхід проаналізовано американським політологом Дж. Міршаймером ще з періоду 2014 року, який представляє динаміку і спільне бачення конфлікту саме у тому, що українці і росіяни завжди ворогували, і це висвітлено в історичних фактах (Mearsheimer, 1993, p. 53).

Політолог охарактеризував факти того, що конфлікт є затяжним у незахищеності кордонів між двома країнами, а також існують загроза гіпернаціоналізму, суперечок щодо економічних питань, контролю над

Кримом та Чорноморським флотом, велика проблема змішаного населення у двох країнах (Mearsheimer, 1993, pp. 54–56).

Слід зазначити, що такий реалістичний підхід виявився актуальним не лише для початку 2014 р., а й і на сьогодні.

За опитуванням Київського міжнародного інституту соціології (КМІС) 2014 р., аналізується динаміка різкої зміни ситуації між настроями населення України щодо росії та населення росії щодо України. Серед опитаних українців у травні 2014 р. ставлення до росіян було позитивним у 10%, але аналогічна позиція росіян щодо України становила від 12% (Паніотто та Грушецький, 2022). Зміна суспільних настроїв під тиском міждержавного конфлікту показала, що є частка, яка хоче єдності, а є частка, яка проти (рис. 1).

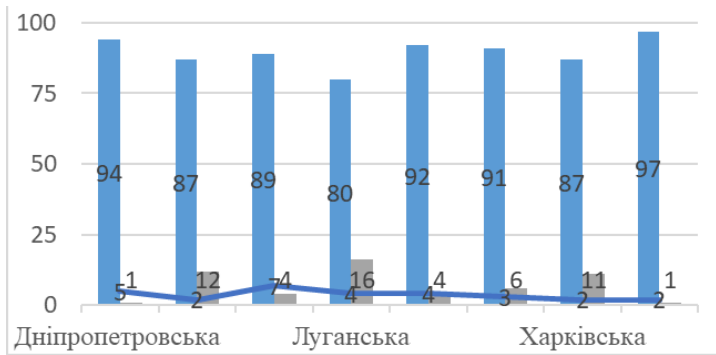

Рис. 1. Якими хотіли би бачити відносини України і росії жителі Півдня і Сходу України у квітні 2014 року

В порівнянні ми можемо побачити, як змінилося ставлення нашого населення після повномасштабного вторгнення росії на Україну. Ця кризова ситуація має ментальні відмінності, де Україна прагне до європейських стандартів, а росія ще не відійшла від радянських. І відбувається протиріччя у поняттях «свій – чужий», «ворог – друг» і т. д. Ми можемо бачити, що різко і неочікувано проявилось те, що після військового вторгнення росії на територію України на сьогодні, за даними військових аналітиків, росія має великі військові, матеріальні втрати, а головне, людські.

Такий стан рф не зупиняє, а навпаки, розвиває якийсь російський інтерес до військових ігор, які виглядають як театр абсурду. Ця модель теорії ігор застосовувалася як механізм «принципу доміно» у ряді сусідніх країн

ШЕВЕЛЬ ІННА ПЕТРІВНА, ЛІКАРЧУК ДАР'Я СЕРГІЙВНА
ПОЛІТИКО-СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2014–2022 РР.

Південно-Східної Азії, де на часі комуністичні режими. Війна рф з Україною є превентивним кроком, де її маленькі перемоги висвітлюються як успіх для свого населення заради утвердження власного іміджу і режиму.

На підтвердження цього ми посилаємося на дослідження, яке демонструє, що українське населення майже на 90% відкидає всі пропозиції щодо його приєднання до рф, навіть жителі Луганської та Донецької областей, які спочатку так очікували на «руський світ» (Паніотто та Грушецький, 2022) (рис. 2).

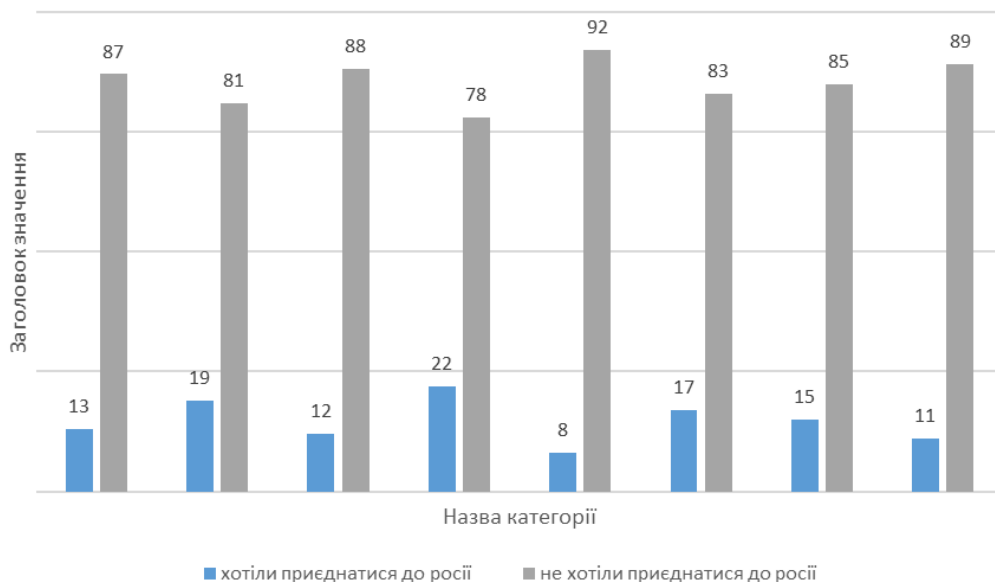

Рис. 2. Ставлення жителів Півдня і Сходу України до приєднання їх областей до росії у 2021-2022 роках до повномасштабного вторгнення

Аналізуючи по регіонах, бачимо, що населення України в кожному регіоні країни і так мало тверде бажання розвиватися і жити без росії, а після повномасштабного її вторгнення на територію України цей показник зріс у рази і збільшується постійно. Так, із графіка видно, що серед опитаних на початку лютого ще за день до повномасштабного вторгнення східний регіон показав велику динаміку у відсотковій перевазі на користь України, де співвідношення становить 23% до 70%, за ним на другій позиції стоїть південь країни, де 35% проти 77%. Центр і захід країни ідуть майже поруч у невеликій розбіжності в середньому 52% до 83%. Всі ці показники свідчать про бажання закриття кордонів між державами та візовий режим із митним контролем (рис. 3).

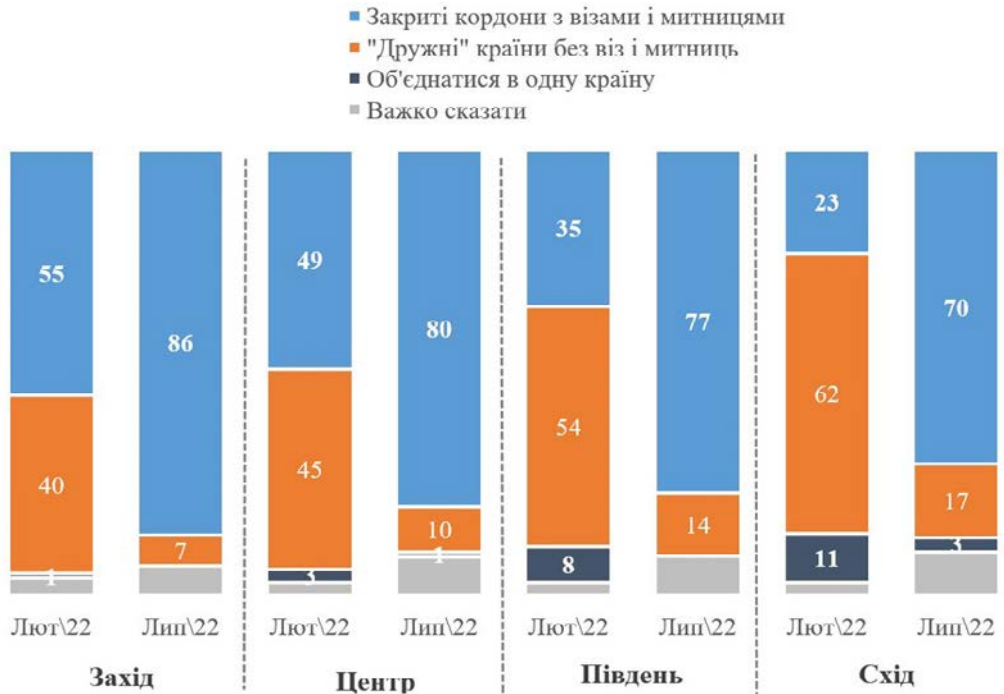

Рис.3. Якими українці бачать відносини України і росії: результати телефонного опитування, проведеного 6-20 липня 2022 року. Відносини України і росії в регіональному розрізі

Всі позиції до єдності між народами двох країн побудовані на брехні і незаконності, фальсифікації результатів голосів. Також із подій проведення референдумів на захоплених росією українських територіях ми бачимо, що все, що відбувалося, є незаконним і порушує міжнародні права та норми (Грушецький, 2022).

За дослідженням КМІС від 23 лютого 2022 року, більшість жителів у кожному регіоні бажають бути в незалежній країні і належати до своєї області України (Грушецький, 2022).

Висновки

Отже, ми несемо сьогодні велику відповідальність за забезпечення міжнародного миру та безпеки. Світова спільнота XXI століття допомагає Україні у всіх напрямках і шукає способи припинення та завершення цієї

війни. Збройні конфлікти – це частина структури міжнародної політики, і досвід міжнародних відносин показує, що співпраця держав в економічних союзах та допомога у військово-політичних блоках – неодмінна складова міжнародної політики світу (Черняк та ін., 2021). Ця війна є системною кризою світової безпеки і перетрансформування цінностей, норм, інтересів багатьох країн. Світ поділився на країни цивілізованого і імперсько-терористичного секторів. Війна відшліфувала і поставила на місце всі правила і норми міжнародного права, але для росії це неважливо, і світ зрозумів у цьому велику проблему для всіх і згуртувався навколо України для новітнього глобального протистояння.

Війна та військовий конфлікт вивчаємо як зіткнення сторін, протиріч із застосуванням збройного насильства. В науковій практиці багато вчених різних спеціальностей піднімають питання про сучасні війни в епоху модерну чи постмодерну, де показано, як посилюється обороноздатність країн глобального світу. Саме новітній тип, яким і є російсько-українська війна, потребує специфічного знання, утворює інструмент для опанування того, наскільки наноситься шкода, руйнування, як змінюється свідомість людей, проявляється насильство, терор із боку країни-агресора, вимагає відповідальності за злочини стосовно України, яка виборює свій суверенітет і свободу.

Список використаних джерел та посилань:

- Грушецький, А., 2022. Якими українці бачать відносини України і росії: результати телефонного опитування, проведеного 6-20 липня 2022 року. *Київський міжнародний інститут соціології*, [online] 01 серпня. Доступно: <<https://www.kiis.com.ua/?lang=rus&cat=reports&id=1127&page=1>> [Дата звернення 12 жовтня 2022].
- Лікарчук, Н., Лікарчук, Д. та Шевель, І., 2021. Основні аспекти етнічних конфліктів. *Міжнародні відносини: теоретичні та практичні аспекти*, 7, с.39-54.
- Паніотто, В. та Грушецький, А., 2022. Підтримка приєднання до росії в південних і східних областях України. *Київський міжнародний інститут соціології*, [online] 23 вересня. Доступно: <<https://www.kiis.com.ua/?lang=rus&cat=report&id=1138&page=1>> [Дата звернення 12 жовтня 2022].
- Черняк, А.М., Чорний, Р.Л., Гребенюк, В.М. Давидова, Т.О. та Зубенко, В.С. ред., 2021. *Гібридна війна: сутність, виклики та загрози*, Збірник матеріалів круглого столу. Київ, Україна, 8 липня 2021 р. [online] Київ: Національна академія Служби безпеки України. Доступно: <https://academy.ssb.gov.ua/uploads/p_57_28744724.pdf> [Дата звернення 12 жовтня 2022].

- Шайгородський, Ю.Ж., 2009. *Політика: взаємодія реальності та міфу*. Київ: Знання України.
- Crawford, N.C., 2007. The False Promise of Preventive War: The New Security Consensus and a More Insecure World. In: H. Shue and D. Rodin, eds. *Preemption: Military Action and Moral Justification*. New York: Oxford University Press, pp. 89-125.
- Mearsheimer, J., 1993. The Case for a Ukrainian Nuclear Deterrent. *Foreign Affairs*, 72 (3), pp.50-66.
- Mishchenko, A., Shevel, I., Likarchuk, D. and Shevchenko, M., 2022. The Aspects of International Communication: Strategic Partnership of Ukraine and Turkey. Statistics, Politics and Policy [e-journal]. <https://doi.org/10.1515/spp-2022-0006>.
- Reichberg, G.M., 2007. Preventive War in Classical Just War Theory. *Journal of the History of International Law*, 9 (1), pp.3-33.
- Smith, W.J., 2007. Augustine and the limits of preemptive and preventive war. *Journal of Religious Ethics*, 35 (1), pp.141-162.

References:

- Cherniak, A.M., Chorny, R.L., Hrebenuk, V.M. Davydova, T.O. and Zubenko, V.S. eds., 2021. *Hibrydna viina: sutnist, vyklyky ta zahrozy* [Hybrid Warfare: Essence, Challenges, and Threats], Collection of round table materials. Kyiv, Ukraine, July 8, 2021 [online]. Kyiv: National Academy of the Security Service of Ukraine. Available at: <https://academy.ssu.gov.ua/uploads/p_57_28744724.pdf> [Accessed 12 October 2022].
- Crawford, N.C., 2007. The False Promise of Preventive War: The New Security Consensus and a More Insecure World. In: H. Shue and D. Rodin, eds. *Preemption: Military Action and Moral Justification*. New York: Oxford University Press, pp. 89-125.
- Hrushetskyi, A., 2022. Yakymy ukraintsi bachat vidnosyny Ukrainy i rosii: rezultaty telefonnoho opytuvannia, provedenoho 6-20 lypnia 2022 roku [How Ukrainians see relations between Ukraine and Russia: the results of a telephone survey conducted on July 6-20, 2022]. *Kyiv International Institute of Sociology*, [online] 01 August. Available at: <<https://www.kiis.com.ua/?lang=rus&cat=reports&id=1127&page=1>> [Accessed 12 October 2022].
- Likarchuk, N., Likarchuk, D. and Shevel, I., 2021. Osnovni aspekty etnichnykh konfliktiv [Main aspects of ethnic conflicts]. *International Relations: Theory and Practical Aspects*, 7, pp.39-54.

- Mearsheimer, J., 1993. The Case for a Ukrainian Nuclear Deterrent. *Foreign Affairs*, 72 (3), pp.50-66.
- Mishchenko, A., Shevel, I., Likarchuk, D. and Shevchenko, M., 2022. The Aspects of International Communication: Strategic Partnership of Ukraine and Turkey. *Statistics, Politics and Policy* [e-journal]. <https://doi.org/10.1515/spp-2022-0006>.
- Paniotto, V. and Hrushetskyi, A., 2022. Pidtrymka pryiednannia do rosii v pivdennykh i skhidnykh oblastiakh Ukrainy [Support for accession to Russia in the southern and eastern regions of Ukraine]. *Kyiv International Institute of Sociology*, [online] 23 September. Available at: <<https://www.kiis.com.ua/?lang=rus&cat=reports&id=1138&page=1>> [Accessed 12 October 2022].
- Reichberg, G.M., 2007. Preventive War in Classical Just War Theory. *Journal of the History of International Law*, 9 (1), pp.3-33.
- Shaihorodskiy, Yu.Zh., 2009. *Polityka: vzaiemodiia realnosti ta mifu* [Politics: the interaction of reality and myth]. Kyv: Znannia Ukrainy.
- Smith, W.J., 2007. Augustine and the limits of preemptive and preventive war. *Journal of Religious Ethics*, 35 (1), pp.141-162.

**POLITICAL AND SOCIAL ASPECTS
OF THE RUSSIA-UKRAINE WAR (2014-2022)**

Shevel Inna^{1a}, Likarchuk Daria^{2a}

¹Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6387-2506>,

e-mail: shevelinna@ukr.net,

²Candidate of Political Sciences,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1603-7601>,

e-mail: likarchukd@gmail.com,

^aKyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine, 01133

The article reveals the problem of the “war” concept from the point of view of comparing different definitions. A military confrontation between states is characterized by the fact that one of the countries does not understand and is not aware of its position and the fact of war. The article analyzes the key components of a new type of war, that is, the concept of “hybrid war”. The study looks into the characteristic features of such a war, with the informational powerful weapons, as well as terrorist methods and means, used, international law, military law and ethics disregarded, psychological pressure applied, and propaganda actions used. Military conflicts today pose a great threat to both national and international security. XXIst century has greatly changed the global situation regarding wars and security, a new model of the world order has been created with old threats having disappeared and new ones having become more dangerous. The purpose of the article is to look into the analysis of the war problems and the Ukrainians’ attitude regarding the Russian invasion of the territory. The article applies historical procedures for studying the nature of war, political-analytical directions of studying this concept and socio-empirical data of research results to the methodology. The scientific novelty consists in the events of today, the realities of the military conflict in Ukraine and global risks on the international stage, the analysis of the differences in the methods of waging war in violation of all norms of international law, ignoring international agreements, conventions, treaties concluded to preserve the peace and freedom of the peoples of different countries. The conclusion is important because the justice of the war is based on certain principles and a whole set of criteria that do not allow countries to use

armed forces at their will; their opportunities are limited by various international agreements to acceptance, peace perseverance and people's freedoms. The history of military clashes shows that hybrid war is not a new phenomenon with the usage of non-linear tactics of armed forces. Hybrid wars have a great advantage over traditional ones. Thus, this type of war threatens Ukraine, all spheres of public life, such as economy, politics, culture, education, medicine, identity, nationality, democracy, freedom, independence, integrity. As we can see, there is a real menace to Ukrainian statehood from the Russian Federation, constant acts of violence are taking place, and the use of drones is becoming commonplace, mass shelling across Ukraine with using terrorist techniques.

Key words: war; conflict; hybrid war; Russian aggression; military conflict; information war; network war.